

Livskraft i bærekraftig natur

Ove Jakobsen, professor ved Senter for økologisk økonomi og etikk.

Terje Fallmyr, Senter for økologisk økonomi og etikk.

Høgskolen i Bodø

I den rike del av verden er den materielle velferden i dag høyere enn noen gang tidligere. Forklaringen på at velstanden har økt kraftig over en forholdsvis kort tidsperiode er en effekt av samspillet mellom vitenskap, teknologi og vekstbasert økonomi.

I de senere årene er vi imidlertid blitt oppmerksomme på at denne positive utviklingen også har ført med seg en rekke negative bivirkninger. De negative symptomene er ofte et utilsikket resultat av handlinger som hver for seg kan være rasjonelle i et kortsiktig perspektiv.

Økende forbruk av fornybare og ikke-fornybare ressurser har ført til at mange økosystemer er kommet i ubalanse. Problemene forsterkes av en tilsvarende vekst i avfallsmengder, inkludert klimagasser. Det er åpenbart at vårt produksjons- og forbruksmønster er på kollisjonskurs med naturens grunnleggende forutsetninger.

Når natur reduseres til kun å være en økonomisk ressurs, blir naturens fundamentale betydning for alt liv utydelig. Resultatet blir ofte at lønnsomhet og effektivitet blir prioritert foran miljø- og samfunnsansvar på alle nivåer i beslutningsprosessen.

På kort sikt kan det synes fornuftig, men på lang sikt åpner det for en utvikling som ingen ønsker. Mange studier har vist at ytterligere forbruksvekst i den rike del av verden ikke har positiv innvirkning på livskvalitet.

Økende forbruk har ført til at mange økosystemer er kommet i ubalanse. Det er åpenbart at vårt forbruksmønster er på kollisjonskurs med naturens grunnleggende forutsetninger.

liteten. Som enkeltindivider er vi likevel fanget i en forbruks-spiral som det er vanskelig å komme ut av.

Under finanskrisen ble vi oppfordret av politikere og økonomer til å kjøpe og forbruke mer for å holde veksten i økonomien i gang.

Det er en dramatisk utfordring for oss alle at den vekstbaserte utviklingen vi kjenner, har så grunnleggende svakheter at den ikke kan fortsette. Siden veksten er blitt en del av problemet i stedet for å være målet, må vår framtidige velferd baseres på noe annet enn vedvarende økning i forbruket.

Vi trenger en ny økonomi og nye måter å leve på som leder i retning av bærekraftig utvikling basert på høy livskvalitet. Overordnede politiske løsninger synes langt unna og er hemmet av kranjel mellom regioner og ulike interesser. Kanskje en ny utvikling må presses fram nedenfra?

I mange land eksperimenteres det i dag med framtidsrettede måter å bygge, bo og leve på der

størrelsen på de økologiske for-avtrykkene stemmer bedre overens med de økologiske betingelsene. Dagens teknologi åpner for spennende løsninger når det gjelder lavenergi hus og transportsystemer basert på ulike fornybare energikilder.

I Norge har vi gode forutsetninger for å bruke for eksempel fjernvarme fra havet og vindkraft, gjerne kombinert med gode gjenvinningsystemer.

Det er også fullt mulig å utvikle sosiale boområder basert på mangfold og integrasjon. Tiltak for småskala dyrking av matvarer til eget bruk bidrar både til økt lokal matproduksjon og

til muligheter for sosialt samspill.

Det å bli medansvarlig for felles oppgaver bidrar til å redusere følelsen av isolasjon og avmakt. Økt bruk av lokale og regionale råvarer, rettet mot det lokale markedet er mulig. En slik utvikling vil også føre til flere og sterkere forbindelser mellom by og omland.

Utfordringen består i å finne fram til strategier for økoeffektivitet som kombinerer samfunnets langsiktige mål med bedrift-

enes krav til lønnsomhet. Løsningene vil kreve stor oppfinnsomhet i utvikling av ulike typer nettverkssamarbeid og nye verdikjeder. Vi må handle nå, og bruke den økonomiske styrken vi har til å komme oss over på et nytt spor.

For å håndtere utfordringene trenger vi flerfaglig kunnskap som belyser sammenhengene mellom økonomi, økosystemer og samfunn i vid betydning. Vi trenger møtesteder for dialog og utvikling mellom teknologi, samfunnsvitenskap, naturvitenskap og humaniora. Dialogen må knytte forbindelser mellom forskning, næringsliv og kulturliv.

Det kommende Universitetet i Nordland kan bli en drivende kraft inn i en ny framtid preget av høy livskvalitet innenfor rammene av bærekraftig utvikling.

■ Klimakrise og finanskrisen har utløst en debatt om behovet for en ny økonomi. En av kranikkforfatterne er innledere på et seminar i Oslo i dag der noen av ideene bak, og praktiske implikasjoner av økologisk økonomi.

■ Økologisk økonomi åpner for grunnleggende endringer i det eksisterende økonomiske paradigmet.